

Postulaty nowoczesnej edukacji

Uniwersytet Powszechny, odpowiadając na postulat UE włączenia w system oświatowy organizacji pozarządowych, realizuje dwa kluczowe postulaty nowoczesnej edukacji - włączanie w życie społeczne i uczestnictwo w kulturze grup marginalizowanych.

W obliczu przemian świata, jakie zachodzą, i jakie czekają świat w bliskim czasie, położenie nacisku na sprawę oświaty staje się koniecznością. Oświaty, która powinna przyjąć na siebie obok funkcji dydaktycznych również wychowawcze - budowę postawy etycznej i budowanie więzi w oparciu o kulturę. Mówią o tym wszystkie ważne dokumenty edukacyjne podkreślając jednocześnie wagę skierowania działań edukacyjnych do jak najszerszego grona odbiorców, a zwłaszcza do tych, których kryzys związany z przemianami społecznymi dotknie w pierwszej kolejności. Raport Delorsa głosi: „Nadrzędnym celem całego systemu oświaty jest udzielenie pomocy dzieciom z grup społecznie upośledzonych, po to by mogły one społecznie ustabilizować się i uciec z zakłętą kręgą biedy i marginesu społecznego. Dzieci te wymagają pozytywnej dyskryminacji i pomocy”. W *Białej Księdze Kształcenia i Doskonalenia* podkreśla się, że: „Demokracja w edukacji wymaga przystosowania systemu edukacji do spełniania potrzeb edukacyjnych różnych grup. (...) Ważnym elementem przeobrażeń oświatowych w państwach członkowskich Unii Europejskiej jest rozwinięcie starań o objęcie kształceniem osób w trudnej sytuacji i walka ze zjawiskiem marginalizacji: dotyczy ono nie tylko bezrobotnych i kulturalnie zaniedbanych, ale także osób młodych bez dyplomu i kwalifikacji, pracowników w starszym wieku, kobiet powracających po przerwie na rynek pracy”.

Aby oświata mogła spełnić stawiane przed nią zadania istnieje potrzeba „intensywnego rozwijania także pozarządowych i znajdujących się poza sektorem publicznym systemów kształcenia oraz szczególnie szybkiego rozwoju wszystkich wartościowych alternatywnych form kształcenia”. Ważne przy tym jest, by udział w alternatywnych systemach kształcenia był uznawany za równie wartościowy, jak w systemach państwowych. Postulat taki zawiera m.in. raport Delorsa wskazując, że „by każdy miał możliwość ciągłego doksztacania się, należy na nowo przemyśleć i udoskonalić system i metody certyfikowania wiedzy i umiejętności zdobytych alternatywnie”. Komisja Delorsa poparła projekt stworzenia osobistej karty kwalifikacyjnej zaproponowany w *Białej Księdze*, w której odnotowywane by były kwalifikacje zdobyte w trakcie życia, czy to w drodze edukacji formalnej, czy nieformalnej.

Komisja UNESCO zaleca krajom rozwijającym się inwestowanie przede wszystkim w badania i edukację, kładąc nacisk nie tylko na ich większe finansowanie, ale na zmianę stosunku do nich, jako do kluczowych zagadnień państwa i świata. Komitet Prognoz *Polska w XXI wieku* zakłada w budowanej przez siebie strategii rozwoju Polski do 2010 roku, najwyższy priorytet dla edukacji i nauki mówiąc wręcz o strategii ofensywy edukacyjnej Polski.

Jednym z głównych celów reformy proponowanej przez Unię Europejską jest włączenie do procesu edukacyjnego systemów pozarządowych i popieranie powstawania nowych form alternatywnego kształcenia. Postulatami głównymi są: przesunięcie akcentu istotności z nauczania celowego, zawodowego i opartego na prostym przekazywaniu wiedzy na umiejętność samokształcenia i kształcenia ciągłego przez całe życie, rozwój osobowości uczniów. Zadaniem szkoły ma być pomoc w rozwoju, a nie ukształtowanie człowieka: stworzenie fundamentu wiedzy i zapалу do dalszego samodzielnego rozwoju w swobodnie przez wychowanka wybranym kierunku. Preferowana jest metoda partnerstwa w stosunku nauczyciela do ucznia i stwarzanie atmosfery wspólnoty. Ważną sprawą jest ekumenizacja edukacji rozumiana jako proponowanie uczniom różnych możliwości, różnych stylów życia i sposobów ich poszukiwania, dawanie możliwości dialogu i swobodnego wyboru, stworzenia własnego systemu wartości. Jako zasady wychowawcze proponuje się metodę dyskusji, osobistego przykładu, zasadę podmiotowości ucznia, zasadę otwartości, szczerości, metodę zespołowości działania.

W nowym modelu nauczania, kładzie się nacisk przede wszystkim na kształcenie umiejętności intelektualnych: myślenia krytycznego i twórczego odrzucając model skupiający się na

przekazywaniu i reprodukowaniu wiedzy przez nauczyciela. Nauczanie opierać się ma na kształceniu w grupach rówieśniczych opartym na współpracy a nie na opartym na współzawodnictwie kształceniu indywidualnym. Ma przygotowywać do samokształcenia się przez całe życie, docierania do informacji i wykorzystywania możliwości elektronicznych mediów, a nie wtłaczać maksymalną ilość wiedzy.

Fragment pracy magisterskiej Katarzyny Żakowskiej (Winiarskiej): Projekt Społecznego Uniwersytetu Ludowego im. J.J. Lipskiego w Teremiskach. Prezentacja projektu Fundacji „Pomoc Społeczna SOS” dla młodzieży defaworyzowanej, w kontekście wyzwań współczesnego świata i postulatów nowoczesnej edukacji; UW, pod kierunkiem prof. Rocha Sulimy, wrzesień 2001.